

Følgebrev til omlægningsplanen for Lokal Trepert Østersøen

Kære kommunalbestyrelse / byråd

Den Lokale Trepert Østersøen fremlægger hermed en samlet omlægningsplan for hovedvandoplandet Østersøen.

Planen er resultatet af et grundigt samarbejde mellem Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Naturstyrelsen og kommunerne.

På mødet den 27. august 2025 godkendte vi i Den Lokale Trepert planen med dens forslag til skitseprojekter til omlægning af arealer til fremme af miljø- og naturformål.

Treparten indstiller, at kommunalbestyrelsen/byrådet principvedtager planen og dermed igangsætter arbejdet med at realisere denne. Den Lokale Trepert vil følge processen med omlægningsindsatsen i de kommende år og i nødvendigt omfang opdatere planen. Dette gælder ikke mindst i forhold til udtagning af arealer til skov og naturformål.

Formålet med følgebrevet og det medfølgende notat er at give indblik i arbejdsprocessen og overvejelserne bag omlægningsplanen.

Vi i treparten håber, at planen vil blive godt modtaget, og at alle parter vil fortsætte det vigtige samarbejde om at opnå et renere havmiljø, en styrket biodiversitet og et betydeligt bidrag til reduktionen af CO₂-udslippet i Danmark, samt at vi sikrer rammer for en bæredygtig omstilling af landbruget, så Danmark også i fremtiden har et konkurrencedygtigt og attraktivt landbrugserhverv.

Med venlig hilsen

Den Lokale Trepert Østersøen v/ repræsentanterne udpeget af Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Naturstyrelsen og kommunerne

Den 27. august, 2025

Arbejdet med omlægningsplanen for Østersøen 2025

I det følgende giver vi et indblik i den arbejdsproces og de overvejelser, der ligger til grund for den færdige omlægningsplan.

Omlægningsplanen bidrager til at opfylde indsatskravene for hovedvandoplandet Østersøen og indtænker synergieffekter på de udpegede arealer. En omlægningsplan er for et helt hovedvandopland, men er inddelt i delvandoplande. Hvert delvandopland har et reduktionsmål for kvælstof og et potentiale for lavbundsjord.

For skovrejsning og natur er der kun sat nationale mål, men planen vil også skulle bidrage hertil. Det bemærkes, at der er overlap imellem målene, da lavbundsområder og urørt skov kan blive til natur.

Omlægningsplanen for Østersøen giver et samlet overblik over indsatskravene og graden af målopfyldelse i hovedvandoplandet; de enkelte delvandoplande; og på kommuneniveau.

Planen lever op til indsatskravene for kvælstofreduktion i vores hovedvandopland og omfatter egnede skitseprojekter til udtagning af:

- Arealer med henblik på kvælstofreduktion
- LavbundsJORde, som bidrager signifikant til det nationale mål
- Arealer med særligt naturpotentiale og mulighed for at sammenbinde eksisterende naturområder

Identificeringen af yderligere arealer egnet til natur og skovrejsning fortsætter på landsplan i 2026, hvorfor der vil være opfølgende planlægning i Den Lokale Trepert.

I det følgende beskriver vi arbejdsprocessen, planens rammer og indhold samt vigtige emner og forhold, vi ønsker at fremhæve.

1. Arbejdsprocessen i Lokal Trepert Østersøen og omlægningsplanens indhold

Den Lokale Trepert har mødtes fem gange fra februar til august 2025 med høj deltagelse og stort engagement. Samarbejdet har været præget af åbenhed, faglighed og vilje til at finde fælles løsninger – også om emner alle ikke umiddelbart har været enige om.

Arbejdet i treparten blev understøttet af et tæt samarbejde mellem fagmedarbejdere fra kommunerne, Naturstyrelsen og udtagningskonsulenterne samt ledere på vand- og naturområdet. Et fællessekretariat i Næstved Kommune bistod med mødeplanlægning, koordinering, fremdrift og kontakt til fagmedarbejderne i kommunerne.

Fagmedarbejderne har samarbejdet om at finde de skitseprojekter, der indgår i planen. Undervejs i processen har treparten fået viden om og indblik i de tekniske aspekter af omlægningsindsatsen gennem oplæg og én ekskursion.

Omlægningsplanens rammer og indhold

Omlægningsplanen er udarbejdet med IT-værktøjet MARS og rummer projekter på forskellige stadier fra skitseprojekt på idéniveau til projekter, der allerede har fået tilsagn om økonomisk støtte.

Når et skitseprojekt fremgår af omlægningsplanen, er det ikke bindende for hverken lodsejere eller kommune, men skal forstås som et potentielt arealomlægningsprojekt, der skal undersøges nærmere i tæt dialog med de enkelte lodsejere, når omlægningsplanen skal realiseres. En lodsejer er således ikke forpligtet til at gå med i et projekt eller til selv at gennemføre arealomlægningen.

Omlægningsplaner skal omfatte udtagning af kulstofrige lavbundsjorder, etablering af vådområder, minivådområder, skovrejsning, ekstensivering og andre arealbaserede omlægningsindsatser, der bidrager til målet om at skabe mindst 20 procent beskyttet natur på landsplan, herunder potentialer for store sammenhængende naturområder.

Nationalt skal omlægningsplanerne samlet set bidrage til at:

- Reducere kvælstofudledningen med 13.800 ton gennem arealomlægning og ekstensivering.
- Udtage 140.000 hektar kulstofrige lavbundsjorder for at reducere CO₂-udledning.

- Etablere 250.000 hektar ny skov heraf 100.000 hektar urørt skov.
- Skabe mere og sammenhængende natur samt styrke biodiversiteten.

I 2025 har fokus nationalt været på indsatsbehovene knyttet til kvælstofreduktion og udtagning af kulstofholdige lavbundsjord. I denne omlægningsplan er der også lagt arealer ind med et stort potentiale for at sammenbinde og etablere værdifulde naturområder.

Der er ikke fastsat lokale mål for skovrejsning og natur, men de indgår i den nationale politiske aftale. På landsplan er målet 250.000 hektar ny skov heraf 100.000 hektar urørt skov og mindst 20 procent beskyttet natur. Vi forventer, at der i løbet af det kommende år vil blive angivet potentialer for skovrejsning og naturområder, som kan bruges til at vurdere, i hvilket omfang vores område kan bidrage til at opfylde de nationale mål.

Omlægningsplanen og anden planlægning i kommunerne

Omlægningsplaner er dynamiske projektkataloger, der viser vejen til målopfølgning. Omlægningsplanen skal derfor ikke i offentlig høring på samme måde som en lokalplan. Når kommunen skal give tilladelse til at etablere det enkelte projekt, vil der være en offentlig høring.

Alle udpegede skitseprojekter i omlægningsplanen er screenet for væsentlige arealkonflikter med eksisterende planlægning i kommunerne.

Indtil planen er målopfyldt, bør kommunerne tage hensyn og undgå at disponere arealerne i skitseprojekterne til anden anvendelse. Implementeringen af omlægningsplanen kan have betydning for en senere opdatering af kommuneplanen.

2. Emner der har været vigtige for Den Lokale Trepert

I dette afsnit fremhæver vi en række emner, der har været særligt vigtige for Den Lokale Trepert i arbejdet med at udforme omlægningsplanen.

Målet for Den Lokale Trepert har været at opnå konsensus om en robust omlægningsplan, der afspejler indsatskravene og hensigterne i de nationale politiske aftaler samt indtænker synergieffekter på de udpegede arealer. Arbejdet bygger på en række principper, som har guidet processen.

Synergieffekter

Planen er udarbejdet med fokus på at skabe mest mulig værdi på de enkelte arealer – fx ved at kombinere natur, klima og kvælstoffjernelse. Derfor identificerede treparten tidligt en række *synergiparametre*, som teknikerne har brugt til at finde egnede skitseprojekter med potentiale for at skabe synergier og undgå arealkonflikter.

Eksempler på synergiparametre er *drikkevandsbeskyttelse, sammenbinding af naturområder og klimatilpasning*. Den samlede liste over synergiparametre og deres definitioner findes i bilaget *Skabelon - Synergiparametre til vurdering af arealomlægningsprojekter*.

Treparten vil fortsat arbejde aktivt for at skabe synergier i skitseprojekterne efter principvedtagelsen af omlægningsplanen. Der arbejdes desuden på en model, hvor treparten får en regelmæssig status på kommunernes implementering af planen og kan anbefale justeringer.

Lodsejer- og borgerinddragelse

Den Lokale Trepert betragter lodsejerinddragelse som en løbende proces og er undervejs kommet med anbefalinger til kommunerne.

Kommunerne har grebet lodsejerinddragelsen forskelligt an. I foråret udsendte de fleste kommuner et generelt informationsbrev til lodsejerne, og flere kommuner har holdt borgermøder og større oplandsmøder for lodsejere i samarbejde med Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening.

I sensommeren 2025 har kommunerne taget kontakt til de berørte lodsejere, hvilket skete primært via et nyt orienterende brev. I efteråret tilbyder nogle kommuner åben konsultation for dem, der ønsker mere information om konkrete projekter på deres jord, mens andre inviterer til oplandsmøder. Alle lodsejere bliver inddraget, når projektlederne begynder at arbejde med de konkrete skitseprojekter eller interesseområder.

Kommunerne har samtidig indsamlet input fra deres følgegrupper – typisk de grønne råd – samt på borgermøder og gennem indsendte forslag fra borgere.

Både Danmarks Naturfredningsforening og Landbrug & Fødevarer har haft følgegrupper. Danmarks Naturfredningsforening har bidraget på vegne af frilufts- og naturorganisationer samt foreningens lokalafdelinger i kommunerne, mens

Landbrug & Fødevarer har bidraget via lokale landbrugsorganisationer og lodsejere.

Omlægningsplanens robusthed

Treparten har haft fokus på at skabe en robust og dynamisk omlægningsplan, der kan justeres, når projekter ændrer sig eller falder fra undervejs.

For at gøre det lettere at justere planen fremover valgte treparten at indtegne alle teknisk egnede skitseprojekter i planen. Planen indeholder derfor skitseprojekter, der samlet set overstiger indsatsbehovet for kvælstofreduktion i hovedvandoplandet. Indsatskravet til kvælstofreduktion i Østersøen er 470 tons kvælstof pr. år, og omlægningsplanen indeholder skitseprojekter for **748 tons kvælstof pr. år**.

I Østersøen har vi et *potentiale* for at omlægge 3.955 hektar lavbundsjord, mens vi i omlægningsplanen har indtegnet skitseprojekter for **4.159 hektar lavbundsjord**. Potentialetallet for lavbundsjord kan i praksis være misvisende, da tallet omfatter både eksisterende naturområder, gennemførte lavbundsprojekter, og i nogle tilfælde hele søer.

I Østersøen har fagmedarbejderne identificeret og inkluderet teknisk egnede lavbundsprojekter i omlægningsplanen. I de tilfælde hvor tørveindholdet i lavbundsområdet er utilstrækkeligt til at realisere et lavbundsprojekt, har fagmedarbejderne i mange tilfælde udarbejdet forslag til naturområder.

Treparten var enige om, at skitseprojekter med tydelig lodsejeropbakning skal prioriteres højt i implementeringsfasen for at sikre fremdrift og realisering af planen.

Som tidligere bemærket er arbejdet med omlægningsplanen ikke overstået i Lokal Trepert Østersøen. Nationalt har man besluttet, at udpegning af potentielle arealer til skovrejsning og områder med naturpotentiale fortsætter i 2026. Derfor vil planen blive opdateret, når de egnede områder hertil er identificeret og udpeget i løbet af 2026.

3. Opmærksomhedspunkter

Arbejdet med omlægningsplanen har været en løbende proces, hvor planen er blevet udviklet samtidig med, at skinnerne er blevet lagt både lokalt og nationalt. Overordnet set er vi lokalt nået frem til et fornuftigt resultat. Der er dog forhold, vi i Den Lokale Trepert ønsker at fremhæve. De påvirker ikke planens hovedformål,

men er vigtige og vil blive behandlet med samme grundighed som resten af planen fremover.

Minivådområder

Der indgår ingen minivådområder på skitseprojektniveau i planen. Det skyldes, at udtagningskonsulenterne ikke har haft kapacitet til at gennemgå og kvalitetssikre de mere end 300 henvendelser om minivådområder, de har modtaget, inden omlægningsplanen skulle færdiggøres.

Da henvendelserne om minivådområder ikke er teknisk screenet, kan udtagningskonsulenterne ikke fagligt stå inde for at indtegne minivådområder i planerne før årets udgang. SEGES Innovation, der koordinerer udtagningskonsulenternes arbejde, har allerede i juni 2025 meldt ud, at det i hele landet *ikke* vil blive muligt at indtegne skitseprojekter for minivådområder i tide til kommunalbestyrelses-/byrådsbehandlingen.

Den Lokale Trepert fremlægger derfor omlægningsplaner, der opfylder kvælstofmålet i samtlige delvandoplande, men som ikke indeholder nye minivådområder. Da planen er dynamisk, vil minivådområder blive tilføjet efterhånden, som de er ansøgt og godkendt af kommunen.

Det betyder samtidig, at der ikke er taget højde for effekten af minivådområder i forbindelse med opgørelse af kvælstofreduktionen i forhold til indsatsbehovet.

Delvandoplandet Stege Nor

Stege Nor har et indsatsbehov på 23,6 ton kvælstof pr. år. Da oplandet er relativt lille, er indsatskravet pr. hektar det højeste inden for hovedvandopland Østersøen. Med andre ord kræver det omlægning af en stor del af landbrugsarealet for at indfri det fulde indsatskrav.

Fagmedarbejderne har identificeret de arealer, hvor det er teknisk muligt at gennemføre kvælstofvådområder.

Lodsejere og de lokale landbrugsorganisationer, har udtrykt skepsis over for om indsatskravet til Stege Nor er retvisende. På denne baggrund ønsker den Lokale Trepert, at Ministeriet for Grøn Trepert genbesøger modelberegningerne for udledningen af kvælstof i Stege Nor. Fællessekretariatet holder kontakten til Ministeriet i forhold til problemstillingen.

Sammenbinding af store naturområder og finansiering

I "Aftale om et Grønt Danmark" fremgår det at planen skal bidrage til at sammenbinde og beskytte større naturområder med mindst 20 procent beskyttet natur i 2030.

På Sydsjælland og Øerne har de Lokale Treparter for Smålandsfarvandet og Østersøen allerede nu udarbejdet skitseprojekter, der sammenbinder større naturområder.

Disse områder omfatter blandt andet Susåens ådal, Holmegaards Mose og arealer ved Maribosøerne. Selvom områderne indeholder mange individuelle skitseprojekter, så viser planerne, at skitseprojekterne på sigt kan komme til at udgøre større sammenhængende naturområder.

Vådområde- og lavbundsprojekter samt skovrejsningsprojekter og permanent ekstensivering bidrager til at skabe mere natur og finansieres primært af statslige tilskudsordninger. Skitseprojekter i indsatskategorien Naturpotentiale finansieres ikke af de faste statslige tilskudsordninger og skal opnå finansiering på anden vis i samarbejde med private fonde, andre interessenter eller statslige puljer mv. Treparten vil i samarbejde med projektlederne og interesserede lodsejere arbejde for at muliggøre finansieringen af de større sammenhængende naturområder.

4. Den videre proces

Efter kommunalbestyrelsernes-/byrådenes principvedtagelse af planen har Den Lokale Trepart ansvar for at følge op på implementeringen af planen og holde den opdateret med ny viden og projekter. Samtidig skal der arbejdes med planlægning af nye skitseprojekter til skovrejsning og natur.

Den Lokale Trepart vil i 2026 med hjælp fra kommunernes fagmedarbejdere undersøge og indtegne i omlægningsplanen, hvor det giver mest værdi at plante og udlægge urørt skov, beskytte grundvand og skabe store sammenhængende naturområder. Planerne vil løbende blive opdateret på baggrund heraf.

De nærmere rammer for det arbejde skal fastlægges i aftaler mellem KL og Ministeriet for Grøn Trepart med inddragelse af Landbrug & Fødevarer samt Danmarks Naturfredningsforening.

Når I læser dette notat, vil alle berørte lodsejere være blevet orienteret om de dele af deres arealer, der indgår i omlægningsplanen som et potentielt projekt. Projektlederne i kommunerne og Naturstyrelsen samt udtagningskonsulenterne fortsætter arbejdet med at opfylde målene i planen i samarbejde med de lokale lodsejere.

Det er vores forhåbning, at mange lodsejere vil se positivt på at indgå i et samarbejde om mulighederne på deres jorde og en arealomlægning til gavn for vandmiljøet, klimaet og naturen samt en fremtidssikret landbrugsproduktion.

Den Lokale Trepert Smålandsfarvandet v/ repræsentanterne udpeget af Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Naturstyrelsen og kommunerne

- Jens Ringsing, Landbrug og Fødevarer
- Peter Dalsgaard Rasmussen, Landbrug og Fødevarer
- Michael Kruse, Danmarks Naturfredningsforening
- Carsten Drejer, Danmarks Naturfredningsforening
- Jane Skov Lind, Naturstyrelsen
- Martin Graff Jørgensen (F), Vordingborg Kommune
- Diddi Maja Thiemann, Vordingborg Kommune
- Flemming Petersen (V), Stevns Kommune
- Allan Ambrosius Kristensen, Stevns Kommune
- Cathrine Riegels Gudbergson (V), Næstved Kommune
- Niels Hav Hermansen, Næstved Kommune
- Tine Vinther Clausen (V), Lolland Kommune
- Martin Bruun, Lolland Kommune
- Annemette S. Johnsen (F), Guldborgsund Kommune
- Jakob Lysholdt, Guldborgsund Kommune
- Thomas Spange Olsen (F), Faxe Kommune
- Charlotte Rosenblad Ralund, Faxe Kommune

Skabelon - Synergiparametre til vurdering af arealomlægningsprojekter